

Sahibkarlığa dövlət qayğısı vergi daxilolmalarının büdcəyə səfərbər edilməsinə əlverişli şərait yaradır

Müsaibimiz Vergilər Nazirliyinin Kommersiya hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatının təşkili və iqtisadi təhlil Baş İdarəsinin rəisi Zaur Fəti-zadədir.

- Bu günlərdə «bir pəncərə» sisteminin fəaliyyətə başlamasının üç ili tamam oldu. Ötən dövrə nəzər salarkən nələri qeyd etmək istərdiniz?

- Cənab Prezident İlham Əliyev 2007-ci ilin 30 aprel tarixində ölkədə sahibkarlığın sürətlə inkişaf etdirilməsi və biznesə başlama prosedurlarının sadələşdirilməsi ilə bağlı fərman, həmin ilin 25 oktyabr tarixində isə sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin fəaliyyətinin «bir pəncərə» prinsipi üzrə vahid dövlət qeydiyyatı orqanı kimi Vergilər Nazirliyinin müəyyən olunması ilə bağlı sərəncam imzalamışdır.

Sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatını «bir pəncərə» sisteminə keçirməklə, Azərbaycanda kommersiya hüquqi şəxslərin biznesə başlamaları üçün qeydiyyat prosedurlarının sayı 13-dən 6-dək, sərf edilən müddət isə 53 gündən 8 günədək, o cümlədən sırf qeydiyyatın aparılmasına sərf edilən müddət 3 günədək, qeydiyyatın aparılması üçün təqdim edilməli olan sənədlərin sayı isə 5 dəfədən çox azalıb. Həmin dövrdən ölkədə fərdi sahibkarların qeydiyyatı prosedurları da «bir pəncərə» prinsipi ilə vergi orqanları tərəfindən aparılır. Qeydə alınmaq üçün fiziki şəxslərdən yalnız şəxsiyyət vəsiqəsi tələb olunur və onlara 2 gün müddətində vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi verilir.

Bildiyiniz kimi, ölkədə biznes mühitinin sağlamlaşdırılması istiqamətində aparılan islahatların tərkib hissələrindən olan «bir pəncərə» prinsipi beynəlxalq reytinglərdə ölkəmizin mövqeyinin yüksəlməsinə əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Bir il ərzində Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyasının «Doing Business-2009» hesabatının «Biznesə başlama» bölməsinin reyting cədvəlində Azərbaycan Respublikası 51 pillə irəliləyərək 64-cü yerdən 13-cü yerə yüksəlib. Bu hesabatda Azərbaycan dünyada «ən islahatçı ölkə» kimi tanınıb. «Doing Business-2008» hesabatı ilə müqayisədə biznesə başlama şərtlərinin xeyli yüngülləşməsi nəticəsində Azərbaycan Respublikası 64 pillə irəliləyərək 97-ci yerdən 33-cü yerə yüksəlib. «Doing Business-2011» hesabatında isə ölkəmiz yenə də irəliləyərək biznesə başlama reytinginə görə 183 ölkə arasında 15-ci yerdə qərar tutub.

Sahibkarlıq subyektlərinin «bir pəncərə» vasitəsilə qeydiyyatı artıq 3 ildir ki, tətbiq edilir. Bu dövr ərzində nazirlik tərəfindən bu yolla 127.029 sahibkarlıq subyekti qeydə alınmışdır ki, bunun da 15.167-si kommersiya hüquqi şəxs, 111.862-si fiziki şəxs olub. Ötən dövrdə digər qeydiyyat qurumlarına məlumatların ötürülməsi, kommersiya qurumlarının dövlət qeydiyyatı məlumatları üzrə hesabatların «Vergilər» qəzetinin xüsusi buraxılışlarında dərc edilməsi və Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet saytı olan www.taxes.gov.az-da yerləşdirilməsi təmin edilib. 2008-ci ilin sonlarından etibarən sahibkarlıq subyektlərinə nəzarət kitabçaları «bir pəncərə» vasitəsilə çatdırılır. Artıq 85.386 vergi ödəyicisinə nəzarət kitabçası təqdim olunub. Bu prinsipin tətbiqinin vergi inzibətçiliğinin qeydiyyat prosedurları ilə paralel aparılması reyestr məlumatlarının aktuallığına, yəni dəyişikliklərin dərhal qeydə alınmasına müsbət təsir göstərmişdir. Əvvəlki qeydiyyattan

fərqli olaraq, tətbiq edilən proqram təminatı kommersiya hüquqi şəxslərin firma adlarının təkraredilməzliyinin qorunmasını nəzarətdə saxlayır.

- Bəs bu istiqamətdə fəaliyyətin daha da təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulurmu?

- Yaxın gələcəkdə «bir pəncəri»nin tətbiqi sahəsində aparılacaq təkmilləşdirmələrin əksəriyyəti elektron qeydiyyatın tətbiqi ilə əlaqədardır.

Hazırda vergi ödəyiciləri bir çox ərizə formalarını elektron şəkildə təqdim edə bilirlər. Məsələn, hazırda vergi orqanları ilə 26 bank arasında elektron məlumat mübadiləsi təşkil edilib. Bank idarələri ilə vergi orqanları arasında elektron sənəd mübadiləsinin təşkili sahibkarların marağına xidmət etməklə hesabların açılması prosedurunun əhəmiyyətli dərəcədə sadələşməsinə və vergi ödəyicilərinin vaxtına qənaət etməsinə şərait yaradıb. Həmçinin, Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin elektron qeydiyyatı barədə normativ-hüquqi sənədlərin layihəsi və müvafiq texniki tapşırıqlar hazırlanıb.

Qeydiyyat prosedurlarının daha da sadələşdirilməsi məqsədilə qanunvericiliyə əlavə və dəyişikliklər edilməsi barədə layihə hazırlanıb. Bu dəyişikliklər aparıldıqdan sonra yaxın gələcəkdə elektron qeydiyyatın həyata keçirilməsi üçün imkan yaranacaqdır ki, bu islahatların bundan sonra daha sürətlə aparılacağına və ölkədə biznes mühitinin əlverişliliyinin vaxta qənaət etməklə daha da yüksələcəyinə əminlik yaradır.

- 2010-cu ilin vergi daxilolmaları, o cümlədən qeyri-neft sektorunun vergi daxilolmaları barədə məlumat verməyinizi xahiş edirik.

- Ölkə başçısı tərəfindən həyata keçirilən neft strategiyası, qeyri-neft-qaz sektorunun, regionların hərtərəfli inkişafı, iqtisadiyyatın diversifikasiyası və liberallaşdırılması istiqamətində aparılan islahatlar, sahibkarlığa dövlət qayğısı vergi daxilolmalarının büdcəyə səfərbər olmasına əlverişli şərait yaratmışdır. 2010-cu ildə Vergilər Nazirliyi tərəfindən büdcəyə 4 milyard 292,8 milyon manat vəsaitin daxil olması təmin edilib ki, bu da 2009-cu ilə nisbətən 179,4 milyon manat və ya 4,4 faiz çoxdur.

Aparılan uğurlu iqtisadi siyasətin əsas məqsədi dövlət büdcəsinin neftdən asılılığını getdikcə azaltmaqla qeyri-neft-qaz sektorundan daxilolmaların artımına nail olmaqdır. İqtisadiyyatda qeyri-neft-qaz sektorunun inkişafının prioritet olaraq müəyyən edilməsi və bu istiqamətdə ölkə üçün həyati əhəmiyyətli kompleks tədbirlərin reallaşdırılması nəticəsində keçən il ərzində bu sahədə də artım tempi saxlanılıb. Belə ki, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə 2010-cu ildə 2009-cu ilə nisbətən 177,5 milyon manat və ya 8,1 faiz çox vəsait büdcəyə səfərbər edilib. Bundan başqa, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə daxilolmaların ümumi daxilolmalarda xüsusi çəkisi ilbəlil artaraq 2010-cu ildə 2009-cu ilə nisbətən 1,9 faiz artmışdır.

İqtisadiyyatın neft sektorundan asılılığının azaldılması və qeyri-neft sektorunun inkişafı tendensiyası «Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il dövlət büdcəsi haqqında» Qanunla müəyyən olunmuş 2011-ci il üzrə büdcə proqnozunda da gözlənilib. Belə ki, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə cari ildə proqnozlaşdırılan vergilər 2010-cu ilin faktiki daxilolması ilə müqayisədə 381,9 milyon manat və ya 16,2 faiz artıb.

- Noyabrın 24-də Prezident İlham Əliyev «Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il dövlət büdcəsi haqqında» Qanunun tətbiq edilməsi barədə» Fərman imzalayıb. Bu fərmanla Vergilər Nazirliyi qarşısında qoyulmuş tapşırıqlarla bağlı hansı işlər görülür?

- Fərmanda vergi orqanlarının qarşısında qoyulan tapşırıqların icrasının vaxtında təmin edilməsi və 2011-ci ildə funksional sahələr üzrə həyata keçiriləcək siyasətlə bağlı Tədbirlər Planı təsdiq olunub və bu istiqamətdə artıq işlər görülməkdədir. Məsələn, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, vergidən yayınma hallarına qarşı mübarizə tədbirlərinin gücləndirilməsi məqsədilə sahibkarlıq fəaliyyəti həyata keçirən vergi ödəyicilərinin uçot məlumatlarının dürüştəşdirilməsi baxımından bütün təsərrüfat subyektlərinin pasportlaşdırılması tədbirlərinə başlanılıb. Bu tədbirlər nəticəsində əldə olunmuş məlumatlar vergi orqanlarındakı uçot-baza məlumatları əsasında təhlil olunacaq və meydana çıxan uyğunsuzluqlarla bağlı tədbirlər görülməkdədir. Bundan başqa, nağdsız əməliyyatların minimuma endirilməsi ilə bağlı qanunvericiliyə dəyişikliklər edilməsi istiqamətində təkliflər paketi işlənib hazırlanır.

- Bu tapşırıqlar çərçivəsində səhmlərinin 50 faizindən çoxu dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin vergi ödəmələrinin təmin edilməsi üçün tədbirlər görülməsi nəzərdə tutulur. Bu, hansı tədbirlərdir? Tapşırığın icrası həmin sahədə hansı dəyişikliklərə səbəb ola bilər?

- Cənab Prezident İlham Əliyevin «Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il dövlət büdcəsi haqqında» Qanunun tətbiq edilməsi barədə» keçən il noyabrın 24-də imzaladığı Fərmanın 6.1-ci bəndinin icrası ilə əlaqədar səhmlərinin (paylarının) 50 faizindən çoxu dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin vergi hesablamalarını və ödəmələrini təhlil etmək məqsədilə vergilər naziri cənab Fazil Məmmədov müvafiq əmr imzalayıb. Həmin əmrə əsasən, Vergilər Nazirliyinin, İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin və Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin əməkdaşlarından ibarət işçi qrup yaradılıb.

Fərmanda səhmlərinin (paylarının) 50 faizindən çoxu dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin vergi hesablamalarının və ödəmələrinin hər rübdən sonrakı dövrdə təhlil edilməsi nəzərdə tutulur. Lakin məsələnin vacibliyini nəzərə alaraq, artıq işçi qrupun ilk toplantısı keçirilib, bu qəbildən olan vergi ödəyicilərinin hesablamalarının və ödəmələrinin təhlil edilməsi parametrləri müəyyən edilib. Burada əsas diqqət vergi ödəyiciləri tərəfindən nəinki hesablanmış cari vergilərin ödənilməsinə, həmçinin bir sıra hallarda əvvəlki dövrdən yığılıb qalmış vergi borclarının azaldılmasına yönəldilib. Təhlil aparılarkən nəzərdə tutulub ki, problemləli vergi ödəyicilərinin tabe olduqları strukturların səlahiyyətli şəxsləri işçi qrupun toplantılarına dəvət edilsin və onların yaranmış problemlərlə bağlı məsələlərə münasibətləri öyrənilsin, birgə həll variantları tapılsın. Burada əsas məqsəd odur ki, hər bir vergi ödəyicisinə fərdi yanaşma prinsipi əsas götürülməklə, bu vergi ödəyicilərinin tabe olduqları strukturlar üzrə mütəmadi təhlillər aparılsın və fərmandan irəli gələn tapşırıqların icrası təmin olunsun.

Qarşıya qoyulmuş məsələlərdən biri də səhmlərinin (paylarının) 50 faizindən çoxu dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin vergi potensialının dəqiq qiymətləndirilməsi və vergitutuma bazasının genişləndirilməsidir. Yəni hesablama və ödəmələrin təhlili zamanı əsas diqqət bu ödəyicilərin yalnız vergi borclarının dinamikasına deyil, eyni zamanda

vergilərin düzgün hesablanaraq vaxtında dövlət büdcəsinə ödənilməsi məsələlərinə də y n ldil c kdir.

Eyni zamanda, f rmanın 7-ci bəndinin icrasının təmin edilməsi məqsədilə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşən investisiya layihələri üzrə tenderlərin qalibləri ilə baėlanılmıř müqavilələr, dövlət vəsaiti v  dövlət zəmanəti ilə alınmıř kreditlər hesabına mal (iř, xidmət) alınması üzrə m bl ėi 50 min manatdan yuxarı olan baėlanılmıř müqavilələr barədə müvafiq göstəriciləri  z nd  əks etdirən məlumat forması, onun tərtib v  təqdim edilməsi qaydaları vergilər naziri cənab Fazil Məmmədov tərəfindən müvafiq əmrlə təsdiq edilmiř v  istifadə  c n artıq Vergilər Nazirliyinin internet səhifəsində yerl şdirilmiřdir.

Müsahibəni hazırladı: Tural Asifoėlu